

بررسی پدیدارشناسی هرمنوتیک کیفیت تدریس معلمان ابتدایی از منظر هایدگر

رزیتا ابوترابی^۱، افسانه عبدلی^۲

بیان مساله

در فلسفه قرن بیستم جنبشی شناخته نشده است که دامنه نفوذ و گستره تاثیرش همسنگ پدیدارشناسی باشد. این انقلاب حیرت انگیز فلسفی در زمانه‌ای که همه جا از هبوط مغرب زمین و بن بست سیستم‌های فلسفی سخن می رفت، برای انسان عصر جدید که خود را در جهان مدرن بی مأوا می دید، نویدبخش بنیادهای استوار و لایزال بود. پدیدارشناسی فلسفه مفهوم پرداز و خردانگار را رها می کند تا دلیل راه ما در تجربه زنده آن چه در آگاهیمان است، باشد. در پدیدارشناسی حضور زنده ذوات در آگاهی و حضور وجود و موجودات آن گونه که هستند بجای شناخت عقلی و مفهومی می نشینند (جمادی، 1387، صص 39-52).

وَن مَن^۳ معتقد است تحقیق پدیدارشناسی در تعلیم و تربیت پروژه‌ای است که در تجربه زنده پدیده تعلیم و تربیت، روانشناسی، تدریس و یادگیری از دقت و تفکر نظام مند برخوردار است. دقت در تحقیق پدیدارشناسی بدین معنی است که تفکر و تجربه باید تا حد امکان از نظرووری، پیش داوری و گمان رها گردد و نظام‌مند از این لحاظ است که پدیدارشناسی در تعلیم و تربیت رویکردی به تحقیق می‌باشد که با روش پدیدارشناسی فلسفی هدایت می‌شود و از تکنیک‌ها و روش‌های علوم انسانی بهره می‌برد. از این رو پدیدارشناسی نه فقط یک روش بلکه نگرشی است که بر ادراک، بینش خلاق، حساسیت تفسیری، دانش‌پژوهی و شایستگی نگارش محقق تکیه دارد (ون منن، 2010).

rozita_abootorabi@yahoo.com
afssanabdoli@gmail.com

1- دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه فردوسی مشهد،
2- دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه فردوسی مشهد،

³ - Van Manen

سومین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران روش‌شناسی و روش‌های پژوهش در فلسفه تعلیم و تربیت

با توجه به آن که منشا بسیاری از نگرش‌ها و تفکرات انسان، تصویربرداری و معناسازی‌هایی است که از بدو تولد در خانه و در ادامه آن در مدرسه صورت می‌گیرد، در این تحقیق آن چه در محیط کلاس درس می‌گذرد، با روش پدیدارشناسی هرمنوتیک هایدگر جست و جو خواهد شد.

سوالات پژوهش

- کیفیت تدریس ریاضیات در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- کیفیت تدریس علوم در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- کیفیت تدریس تعلیمات اجتماعی (تاریخ، جغرافی و مدنی) در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- کیفیت تدریس هدیه‌های آسمانی در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- کیفیت تدریس هنر در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- کیفیت تدریس تربیت بدنی در مقطع ابتدایی چگونه است؟
- نگرش معلمان نسبت به دانش‌آموزان خود چگونه است؟
- نگرش دانش‌آموزان نسبت به معلمان خود چگونه است؟
- نگرش دانش‌آموزان به دروس خود چگونه است؟
- تجربه دانش‌آموزان از تدریس دروس مختلف معلم چیست؟
- نگرش کادر اداری مدرسه نسبت به دانش‌آموزان چگونه است؟
- نگرش کادر اداری مدرسه نسبت به معلمان و تدریس آنان چگونه است؟
- نگرش والدین نسبت به فرزند خود، معلمین وی و مدرسه‌اش چگونه است؟

یافته‌های پژوهش

یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که تاکید معلمان بر ریاضی و نحوه ارائه جذاب درس علوم، و در مواردی تاریخ و قرآن موجب نگرش مثبت دانش‌آموزان به این دروس شده است؛ و سایر دروس چندان مورد توجه دانش‌آموزان واقع نشده‌اند. همچنین وجود صفاتی چون صبوری، مهربانی و مشفق بودن معلم و علاقمندی وی به شغلش و اطلاعات علمی وی سبب محبوبیت و نگرش مثبت دانش‌آموزان و اولیای آنان گردیده است. از نظر کادر اداری مدیریت خوب کلاس، اطلاعات

علمی بالای معلم و عدم تبعیض بین دانش‌آموزان موجب محبوبیت معلم می‌شود. سایر یافته‌ها در مقاله بطور مشروح آورده و بحث می‌گردند.

طبق تقویم پدیدارشناختی باید هستی را در طرح افکنده آن به ظهور آوریم. بنابراین اشیای جهان فراگرد را باید بر حسب هستی تودستی یعنی حیث ابزاری به دید آوریم. این طرح افکنی یا تقویم از نظر هایدگر به معنای ایجاد و خلق نیست بل فراهم آمدن شرایط واقعه ظهور هستی می‌باشد. لذا در این تحقیق به تجربه زیسته دانش‌آموزان از تدریس معلمان توجه شد. یافته‌های تحقیق بیانگر آن است که اکثر دروس با توضیح معلم و روخوانی درس و پاسخ به سوالات و تمرینات انجام می‌شوند. البته در مواردی هم با کنفرانس توسط دانش‌آموزان تدریس صورت می‌گیرد که موفقیت در تدریس با مشارکت دانش‌آموزان بستگی به مهارت و تبحر معلم در بکارگیری روش‌های گروهی و سواد علمی معلم دارد. همچنین در اکثر موارد درس علوم با استفاده از آزمایش و تجربه عملی دانش‌آموزان انجام می‌شود که این باعث جذابیت این درس شده است. در مواردی هم که تاریخ بصورت داستان و نمایش ارائه شده سبب علاقمندی دانش‌آموزان به این درس گردیده است. در موردی هم تبحر معلم در قرآن و مهربانی و صوت و لحن خوش معلم و ارائه آن بصورت داستان سبب جذب دانش‌آموزان به این درس شده است. مشروح این یافته‌ها در مقاله ذکر خواهند شد.

طبق سومین گام پدیدارشناختی، تخریب، پدیدارشناس باید بجای سقوط در فزادش تاریخی به عزم کشف سرچشمه آن حرکت نماید. تخریب و ساختار شکنی نه به معنای نابودی، بل به مفهوم شرحه شرحه کردن، بندگسلی و نرم کردن حالت متصلب فزادش می‌باشد تا سرچشمه و خاستگاه آن خود، خود را نشان دهد. لذا خاستگاه، سرچشمه و چرایی روش‌های بکار گرفته توسط معلمان جستجو شد. در این راستا عده‌ای این روش‌ها را برای کلاس‌های پرجمعیت مناسب دیدند. بعضی بر این باور بودند باید توجه و کنجکاوی دانش‌آموز را برانگیزند و دانش‌آموز آن چه عملی انجام دهد فراموش نمی‌کند و این باور در نحوه ارائه درس علوم و تاریخ نمایان است. در مورد درس هنر و تربیت بدنی معلمان کمبود وقت، عدم همکاری اولیا و عدم وجود مربی متخصص تربیت بدنی را مطرح نموده‌اند. لازم به ذکر است که مشروح این یافته‌ها در مقاله آورده خواهد شد.

واژگان کلیدی: پدیدارشناسی هرمنوتیک، هایدگر، تدریس.

منابع

- 1- جمادی، س. (1387). زمینه و زمانه پدیدارشناسی. تهران: ققنوس.
- 2- خاتمی، م. (1375). جهان در اندیشه هیدگر. تهران: اندیشه.
- 3- محسنی فر، محمدحسن. (1373). بررسی نظرات معلمین مقطع ابتدایی شهرستان بیرجند در باره‌ی سودمندی روش‌های فعال و غیر فعال آموزشی و رابطه‌ی آن با عملکرد آنها، طرح پژوهشی آموزش و پرورش.
- 4- هایدگر، م. (1389). هستی و زمان (ترجمه ع. رشیدیان). تهران: نشر نی.
- 5- هایدگر، م. (1386). هستی و زمان (ترجمه س. جمادی). تهران: ققنوس.
- 6- Heidegger, M. (1990). Being and Time (J. M. a. E. Robinson, Trans.). Oxford: Blackwell.
- 7- Van Manen, M., C. A. A. (2010). phenomenology. university of Alberta, Edmonton, AB, Canada.